

Koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia vuoteen 2013

Opetusministeriön julkaisuja 2003:40

Koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia vuoteen 2013

Opetusministeriön julkaisuja 2003:40

Opetusministeriö • Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

Meritullinkatu 10, Helsinki

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

www.minedu.fi/julkaisut/koulutus

Taitto: Helena Kajander

Kirjapaino: Yliopistopaino

ISBN (nid.) 952-442-554-8

ISBN (PDF) 952-442-567-X

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2003:40

Koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia
vuoteen 2013

Sisältö

Esipuhe	4
Koulutuksen ja tutkimuksen aluekehittämisen visio ja strategiset linjaukset	5
Sektorikohtaiset aluekehittämisen visiot ja strategiset linjaukset	7
Esi- ja perusopetus	8
Toinen aste	10
Korkeakoulut	12
Aikuiskoulutus	14
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	16
Suomi osana eurooppalaista koulutus- ja tutkimusalueetta	18
Strategian tarkistaminen ja kehittäminen	20

Esipuhe

Opetusministeriö laati vuonna 2002 hallinnonalaansa koskevan aluestrategian vuoteen 2013. Aluestrategiassa opetusministeriö määrittelee aluekehittämisen vision seuraavasti:

”Suomessa on korkealaatuiset, maan kaikki alueet kattavat koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripalvelut, jotka edistävät kansalaisten ja yhteiskunnan hyvinvointia ja tasa-arvoa sekä ottavat huomioon toimintaympäristön muutokset.”

Opetusministeriön vuoteen 2015 ulottuvassa strategiassa hahmotellaan tavoitteita ja keinoja, joilla opetusministeriö vastaa ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Yhdeksi yhteiskunnan keskeiseksi muutokseksi nähtiin aluekehitys ja alueiden erilaistuminen. Aluekehitykseen voidaan merkittävästi vaikuttaa koulutuksella ja tutkimuksella.

Tässä koulutuksen ja tutkimuksen aluestrategiassa vuoteen 2013 esitetään ne visiot ja strategiset linjaukset, joiden pohjalta edistetään koulutuksen ja tutkimuksen myönteisiä aluevaikutuksia koko Suomessa.

Arvo Jäppinen
ylijohtaja
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

Koulutuksen ja tutkimuksen aluekehittämisen visio ja strategiset linjaukset

visio

”Suomen hyvinvointi ja kansainvälinen kilpailukyky perustuu alueiden elinvoimaisuuteen ja innovatiivisuuteen, joita edistetään alueellisesti kattavalla koulutuksella ja tutkimustoiminnalla.”

Koulutuksen ja tutkimuksen avulla tuetaan kilpailukykyisten alueellisten innovaatioympäristöjen syntymistä ja kehittymistä:

- Tukemalla koulutuksen ja tutkimuksen laatutason parantamista ja huolehtimalla riittävästä perusvoimavaroista maan eri osissa.
- Yhteensovittamalla kansallisen koulutus- ja tutkimuspolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteita ja ottamalla huomioon alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet.
- Vahvistamalla koulutuksen ja tutkimuksen alueellista yhteistyötä elinkeino- ja työelämän sekä muiden toimijoiden kanssa.
- Parantamalla koulutus- ja tutkimusjärjestelmien yhteistyötä strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Edistämällä alueellisen koulutus- ja tutkimuspolitiikan kehittymistä niveltämällä koulutus- ja tutkimustoiminta alueiden elinkeino- ja hyvinvointistrategioihin ja tehostamalla työvoima- ja koulutustarpeiden alueellista ennakkointia.
- Tukemalla alueiden kansainvälisen infrastruktuurin kehittymistä, lisäämällä oppilaitosten ja korkeakoulujen kansainvälistä vaihtoa ja vuorovaikutusta.
- Vahvistamalla ministeriön toimialalla maahanmuutto- ja koulutuspolitiikan välistä yhteyttä suuntaamalla maahanmuuttajille tarkoitettua koulutustarjontaa pääsääntöisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolelle ja hyödyntämällä näiden alueiden väestön vähenemisen myötä vapautuvia koulutuspalveluja.

Sektorikohtaiset aluekehittämisen visiot ja strategiset linjaukset

sektorit

*Koulutuksen ja tutkimuksen
yleisiä toimintalinjauksia
täsmentävät sektorikohtaiset ja
sektorien väliset aluekehittämisen
visiot ja strategiset linjaukset.*

Esi- ja perusopetus

VISIO

”Paikallisesti ja alueellisesti kattava ja korkeatasoinen esi- ja perusopetus mahdollistaa oppivelvollisuuden suorittamisen asuinpaikasta riippumatta ja turvaa kaikkien oppivelvollisuuden suorittaneiden pääsyn jatko-opintoihin.”

Strategiset linjaukset

- Koulutuksen järjestäjien alueelliset yhteistyöverkot luovat mahdollisuuden turvata paikalliset esi- ja peruskoulun koulutuspalvelut.
- Esi- ja perusopetusta antavat koulut tekevät aktiivista yhteistyötä alueellisesti ja valtakunnan tasolla sekä osallistuvat kansainvälisiin opetusta kehittäviin hankkeisiin.
- Uudet opetusmenetelmät ja virtuaaliset oppimisympäristöt auttavat turvaamaan korkeatasoisen perusopetuksen koko Suomessa.

Toinen aste lukio ja ammatillinen koulutus

VISIO

”Toisen asteen koulutuksen tarjonta on alueellisesti kattavaa. Koulutus antaa nuorille ja aikuisväestölle korkeatasoiset valmiudet jatko-opintoihin sekä työelämään siirtymiseen.”

”Lukiokoulutus antaa vahvan ja korkeatasoisen yleissivistävän pohjakoulutuksen asuinpaikkakunnasta riippumatta.”

”Ammatillinen koulutus tukee aktiivisesti alueellista kilpailukykyä ja hyvinvointia sekä työelämän kehittämistä vastaamalla alueiden väestön sekä elinkeino- ja muun työelämän ammatillisiin osaamistarpeisiin.”

Strategiset linjaukset

- Alueellisesti kattava toisen asteen koulutuksen tarjonta turvataan edistämällä koulutuksen järjestäjien yhteistyöhön perustuvaa voimavarojen käyttöä.
- Toisen asteen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään ottamaan huomioon toimintaympäristöjen alueellisia eroja ja vahvistamaan koulutuksen järjestäjien edellytyksiä hoitaa perustehtäviään maan eri osissa.
- Toisen asteen koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia eri alueilla laajennetaan ja monipuolistetaan kehittämällä informaatio-tekniologiaa hyödyntäviä oppimisympäristöjä ja monimuoto-opiskelua sekä niiden käyttöä tukevia pedagogisia toimintamalleja.
- Edistetään toisen asteen koulutuksen järjestäjien valmiuksia tukea niin oppimisvalmiuksiltaan kuin etniseltä ja kulttuuriselta taustaltaan erilaisten opiskelijoiden opiskelua sekä yhteiskuntaan integroitumista.
- Turvataan ammatillisen koulutuksen järjestäjille riittävät voimavarat vastata alueidensa nuorten ja aikuisväestön ammatillisiin osaamistarpeisiin ja toimia työelämän kehittäjinä kokoamalla järjestäjäverkostoa siten, että järjestäjistä voidaan muodostaa seudullisesti ja maakunnallisesti voimakkaita kokonaisuuksia.
- Ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän aluekehitysvaikutusta vahvistetaan kehittämällä koulutuksen laatuun, kannustavuuteen ja tuloksellisuuteen perustuvaa rahoitusta osana tulosohtajasta.
- Ammatillisen koulutuksen roolia alueellisten innovaatiojärjestelmien osana ja alueellisena työelämän kehittäjänä vahvistetaan koulutuksen työelämäyhteyksiä lisäämällä sekä työelämälähtöisiä koulutuksen järjestämismuotoja ja oppimisympäristöjä kehittämällä.

Korkeakoulut

VISIO

”Kansainvälisesti korkeatasoinen ja alueellisesti kattava korkeakoululaitos toimii vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa ja on voimakas vaikuttaja alueellisessa kehittämisessä.”

Strategiset linjaukset

- Korkeakoulujen aluevaikutusta vahvistetaan kehittämällä tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä aikuiskoulutusta peruskoulutuksen rinnalla.
- Alueellisesti hajautetun korkeakoululaitoksen toiminta perustuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toisiaan täydentävään osaamiseen, jota kehitetään ottamalla huomioon alueiden vahvuudet.
- Korkeakoulujen yhteistyön ja työnjaon käytäntöjä selkeytetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisten aluestrategioiden pohjalta ottaen huomioon, että yliopistot ovat ammattikorkeakouluja valtakunnallisempia toimijoita.
- Yhteistyöllä ja rakenteellisella kehittämisellä tuetaan koulutuksen ja tutkimuksen laadun edellyttämien riittävän suurten ja monipuolisten korkeakouluyksiköiden muodostumista.
- Ammattikorkeakouluverkostoa kehitetään suuriin yksiköihin perustuvan runkoverkko-rakenteen ja sitä täydentävän alueellisen palveluverkko-rakenteen pohjalta. Yliopistojen toimintaa alueilla vahvistetaan nykyistä toimintaverkostoa tehostamalla ja olemassa olevia alueellisia yliopistokeskuksia kehittämällä.
- Alueiden erityispiirteet huomioidaan korkeakoulutetun työvoiman saatavuutta ennakoitaessa. Uusiin alueellisiin koulutustarpeisiin vastataan nykyisiä korkeakoulujen osaamis- ja palvelureservejä hyödyntämällä ja aikuiskoulutuksen tarjontaa kehittämällä. Alueellisiin työelämän tarpeisiin vastataan monipuolistamalla ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutustarjontaa.
- Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistä maakuntakorkeakouluverkostoa kehitetään vastaamaan alueellisiin koulutustarpeisiin. Verkostoa vahvistetaan kehittämällä avoimia korkeakouluopintoja ja muuta aikuiskoulutusta sekä omaehtoiseen sivistystarpeeseen liittyvää koulutusta elinkeinoelämän ja muun työelämän tarpeista lähtien. Avoimia yliopisto-opintoja kehitetään myös tutkintoon johtavan koulutuksen väylänä.
- Korkeakoulujen edellytyksiä yhteistyöhön ja verkostoitumiseen alueiden muiden toimijoiden kanssa vahvistetaan.
- Metropolialueen korkeakoulujen yhteistyötä tiivistetään ja niiden osaamista hyödynnetään myös laajemmin maassa.
- Korkeakoulujen aluevaikutuksia koskevaa tutkimus- ja arviointitoimintaa lisätään alueellisten innovaatiojärjestelmien edistämiseksi sekä innovaatioketjun ongelmakohtien selvittämiseksi.

Aikuiskoulutus

VISIO

”Yhteiskunnan muuttuviin osaamistarpeisiin sekä aikuisten koulutus- ja sivistystarpeisiin vastaava aikuiskoulutusjärjestelmä tarjoaa mahdollisuudet laadukkaalle elinikäiselle oppimiselle koko maassa.”

Strategiset linjaukset

- Turvataan aikuiskoulutuksen tarjonta ja saavutettavuus kaikilla alueilla edistämällä koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyötä sekä hyödyntämällä ja kehittämällä uuden teknologian suomia mahdollisuuksia.
- Kannustetaan maakuntia ja seutukuntia laatimaan kaikkea aikuiskoulutusta kattavat kehittämissuunnitelmat niin, että mukana ovat alueen kunnat, koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulu, elinkeinoelämä sekä kansalaisjärjestöt.
- Kehitetään aikuiskoulutuksen ohjausjärjestelmää niin, että aikuiskoulutusta voidaan suunnitella, ohjata ja seurata sekä kokonaisuutena että osa-alueittain alueiden ja valtakunnan tasolla.
- Toteutetaan työikäisen väestön koulutustason määräaikainen kohottamishjelma alueellisten yhteistyöverkostojen avulla ja turvataan myös ohjelman päätyttyä vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien aikuisten mahdollisuudet koulutustasonsa parantamiseen.
- Tuetaan aikuiskoulutuksen keinoin kaikkien kansalaisten mahdollisuuksia hankkia työn, opiskelun, asioiden hoitamisen ja muun vuorovaikutuksen kannalta välttämättömät tietotekniikan perustaidot. Aikuiskoulutusorganisaatiot toimivat erilaisissa yhteistyöhankkeissa.
- Parannetaan aikuisten mahdollisuuksia saada ajantasaista tietoa tarpeisiinsa soveltuvasta alueensa koulutustarjonnasta.
- Turvataan vapaan sivistystyön tarjoamien koulutus- ja harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus maan eri alueilla.
- Kasvavan eläkeläisväestön koulutus- ja sivistystarpeet huomioidaan erityisesti vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä vahvistamalla sekä kehittämällä yhteistyötä paikalliseen ja alueelliseen kulttuurihallintoon, kansalais-toimintaan sekä sosiaali- ja terveyssektoriin.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

VISIO

”Tutkimus- ja kehittämistoiminta on maan eri alueilla laadultaan korkeatasoista ja sen tuloksia hyödynnetään monipuolisesti ja tehokkaasti alueiden elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Alueelliset innovaatioympäristöt perustuvat yliopistojen tieteelliselle tutkimukselle ja ammattikorkeakoulujen työelämää ja aluekehitystä tukevalle soveltavalle tutkimus- ja kehitystyölle.”

Strategiset linjaukset

- Korkeakoulujen tutkimustoiminta perustuu omien vahvuuksien kehittämiseen sekä monipuoliseen paikalliseen, kansalliseen ja kansainväliseen verkottumiseen.
- Suomen Akatemia tukee korkeatasoista tutkimusta tieteelliseen laatuun perustuvalla pitkäjänteisellä rahoituksella.
- Tutkimuksen infrastruktuureja ja tukipalveluja kehitetään niin, että laadukkaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulokset ovat saatavilla maan eri osissa.
- Tutkimustulosten hyödyntämistä kehitetään siten, että korkeakoulujen osaaminen on helposti ja joustavasti käytettävissä eri alueilla.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueellista tutkimusyhteistyötä vahvistetaan.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä alueiden muiden toimijoiden kanssa kehitetään.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaa alue- ja osaamiskeskusohjelmissa sekä tiedepuistoissa ja teknologiakeskuksissa vahvistetaan.
- Laajojen ja monipuolisten tutkimusympäristöjen toimintaa vahvistetaan ja niiden osaamista hyödynnetään myös niiden sijaintialueen ulkopuolella.

Suomi osana eurooppalaista koulutus- ja tutkimusalueetta

VISIO

*”Suomi osallistuu arvostettuna vaikuttajana
sekä eurooppalaiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaan
että yhteistyöhön kehittäen kilpailukykyistä eurooppalaista
osaamista ja EU:n pohjoista ulottuvuutta.”*

Strategiset linjaukset

- Uuden tiedon ja osaamisen soveltamista sekä alueiden toimintaedellytysten vahvistamista tuetaan yli kansallisten rajojen tapahtuvalla alueiden verkottumisella.
- Alueellisen koulutus-, tutkimus- ja innovaatio-toiminnan kehittämisessä hyödynnetään Euroopan unionin rakennerahastoja sekä muita kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia.
- Suomen lähialueille suuntautuvassa yhteistyössä vahvistetaan rajat ylittävää ja aluekehitystä tukevaa osaamista.

Strategian tarkistaminen ja kehittäminen

2013

Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston yksiköt huolehtivat strategian toimeenpanosta.

Strategiaa tarkistetaan ja kehitetään vähintään neljän vuoden välein ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset, hallitusohjelman sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjaukset.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino

PL 4 (Vuorikatu 3)

00014 Helsingin yliopisto

puhelin (09) 7010 2363

faksi (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 952-442-554-8 (nid.)

ISBN 952-442-567-X (PDF)

ISSN 1458-8110

Helsinki 2003